

Lærervejledning til

”Raad og Anvisninger vedrørende hjemrejsen”.

Dette er en lærervejledning til Dansk Jødisk Museums gengivelse af et hæfte udleveret i 1945 til alle danske flygtninge i Sverige. Den oprindelige kilde er en del af Dansk Jødisk Museums samling og er således underlagt museets regler om copyright. Dette hæfte er gratis og til fri download.

Baggrund:

Hæftet er som alle andre kilder et udtryk for den kontekst, det er blevet til i. Hæftet er trykt i Stockholm i Sverige i 1945, men en stor del af indholdet er skrevet allerede i oktober 1944. Baggrunden for tilblivelsen er, at Flygtningekontoret i Stockholm relativt tidligt under de danske flygtnings ophold i Sverige fik til opgave at stå for organiseringen af hjemtransporten, når den forventede befrielse kom. Tre store flygtningekontorer direkte underlagt det Kongelige Danske Gesandtskab i Sverige varetog det praktiske arbejde med håndteringen af flygtningene. Flygtningekontorerne havde repræsentanter fordelt på 18 forskellige adresser i Sverige.

Hvorfor skulle transporten organiseres?

I oktober 1943 flygtede ca. 7000 dansk jødiske flygtninge til Sverige. Da man i 1945 opgør antallet af flygtninge, der skal tilbage til Danmark, ligger tallet tættere på 18.000 mennesker. Det markant højere tal skyldes, at man i denne opgørelse ikke skeler til flygtningsenes religiøse eller etniske baggrund men kun forholder sig til, at de er kommet fra Danmark. Det er således alle typer af flygtninge: kommunister, frihedskæmpere og de danske koncentrationslejrfanger, der ankom til Sverige i april 1945. Det handler altså om en meget stor mængde mennesker, der skal fra Sverige til Danmark. På dette tidspunkt - i kølvandet af krigen - kunne hverken Danmark eller Sverige håndtere, at alle flygtningene på samme tid skulle vende hjem til Danmark. Ikke alle flygtningene havde et sted at bo, når de kom tilbage til Danmark. Derfor var det vigtigt at styre flygtningestrømmen, så man kunne sørge for, at alle de der var hjemløse ved ankomsten fik midlertidig indkvartering. Man ville desuden være sikker på, man ikke endte med en stor gruppe illegale danske flygtninge i Sverige. Man kan derfor i hæftet læse meget strenge instrukser til, hvor man skal henvende sig i tilfælde af, at man ønsker at blive i kortere eller længere tid i Sverige.

Dansk eller ikke dansk?

Blandt dem, der skulle rejse tilbage til Danmark, var der også flygtninge uden dansk statsborgerskab. Man besluttede, at fordi de var kommet fra Danmark, var det også Danmark de skulle tilbage til. Disse flygtninge blev betragtet som danske i forbindelse med hjemtransporten. Men da de kom tilbage til Danmark fik de ingen økonomisk hjælp og var overladt til deres personlige netværk samt NGO-hjælp.

Hvordan foregik det i praksis?

Alle flygtninge fik tildelt et nummer, og i dagspressen blev lange lister med de enkelte numres hjemrejsedage offentliggjort. I dagene mellem d. 28. maj og d. 10. juni 1945 sendte man dagligt mellem 1200 og 1400 flygtninge hjem. Det var et enormt organisatorisk projekt.

I menupunktet "undervisningsmateriale" på hjemmesiden finder du en kopi af kilden med tilhørende introduktion og opgaver til eleverne.

God fornøjelse!